

puritán kerülése, a témafelvetés nagy komolysága és a lélekrajz finomsága itt is érvényesülnek, de a darabnak épen legfontosabb motívumait homályosítja zavar. Hőse egy szerencsétlen asszony, aki végül is öngyilkossá lesz. Mi az oka ez eltévesztett életnek? Az író nagy támadóélel teszi felelőssé az angol gentlemanfelfogás rideg korlátoltságát, de ugyanakkor általánosan a férfiak hitványsága felé is erős vágásokat mér, hogy megint máshol hősnőjének gyöngeségét állítsa okul. Az indokolásnak e zavara miatt nem válik azután ki plasztikusan a mű mondani- valója.

A Magyar Színház nagy gondal hozta színre a darabot, de mintha a realista külsőségeket fölöslegesen halmozta volna: igaz, az író ábrázolási módja valószerű, de nem kicsinyesen az. A két főférfiszerepet Törzs Jenő és Csontos Gyula játszották, mindketten becsméletesen, de valami különösebb elmélyedést egyiknél sem tapasztaltunk. Gombaszögi Frida hibáiról sokszor esett már szó e hasábokon. Most is bántóak voltak azok, de — legyünk igazságosak — egy jelenete kiválóan sikerült. Mikor a mérget megissza, a pár perc alatt bekövetkező halált annyi igazsággal, a mozgásnak olyan finomságával, takarékos egyszerűségével és mégis nagy kifejező erejével játszotta meg, hogy bárcsak e jelenethez hasonlólt máskor is nyujtana. — Forrai Rózsi egy jelentéktelen epizódszerep túlságos kiemelésével bántóan dobta szét a kompozíció kereteit.

A közönség nem érdeklődik felettébb a darab iránt.

Galamb Sándor.

Művészeti szemle.

A Múcsarnok őszi kiállítása.

A Múcsarnok ezidei őszi kiállításán csaknem valamennyi számottevő művészegyesületünk részt vett. Több mint 600 műtárgy került a 13 terem falaira és a szoborállványokra. Szerepelt a Benczur Társaság, a Céhbeliek, a Paál László Társaság, a Képzőművészek Egyesülete, a Képzőművészek Új Társasága, egy természet Kémény Jeno hagyatéka töltött meg és persze számos csoporton kívül álló művész munkájával is találkozott a tárlatlátogató.

Az anyag nagy volt, de nem elsőrendű. Igen sok derék, komoly munkát láttunk, de nagy általánosságban a középszerűség jellemezte a műveket, igen sok műtárgy pedig ezt a színvona-

lat sem érte el. Ez a közepesség nyomta reá bélyegét ezúttal leghaladóbb szellemű művészeinknek, a KUT tagjainak itt szereplő gyűjteményére is. Az egész tárlat úgy hatott a termék hosszú sorát végigbarangoló tanulmányozóra, mint-ha művészeink csak arra gondoltak volna, hogy lehetőleg olyan műveiket küldjék be ezúttal, melyek legtöbb reménnyel ostromolják majd meg a nem is túlnagy igényű vásárlóközönséget. (Tán a téli gondok szorították arra az ecset és véső forgatóit, hogy most ne az izgalmas feladatok megoldási próbáit vigyék a nyilvánosság elé, hanem azokat a munkákat, melyek mindenáron vevőt keresnek?)

Most hát egyszer megint megvalósult volna a Múcsarnokban az egyakol eszméje, de, sajnos, főleg abban, hogy az egyes termék anyaga — az átlagosságban rokon egymással. A tárlatokat ritkábban látogató közönség előtt a KUT-csoport gyűjteménye letompított volta dacára is forradalmiasan hatott, de csak viszonylagosan, mert e lobogó alatt sokkal szélsőségesebb törekvéseket láttunk már megnyilvánulni.

Ezen a tárlaton alig nyílt alkalom arra, hogy a művészlélek nagy vajudásainak, a színnel és vonallal való bravuros birkózásoknak tanúi lehessünk. A művészek túlnyomó része csak mesterségbeli tudását vitte ezekbe a munkákba, nem pedig bensejének izgalmas izzását. A műhely száraz levegője érzett a tárlaton, de azért nem akarjuk lebecsülni a sok tisztas eredményt, csak épen a lelkesedésre nem látunk most semmi okot. Utóvégre a képek és szobrok zöme épúgy születik, mint a versek túlnyomó része, nem gyúlhat ki mindig az isteni szikra. Különben is az ilyen nagy, évadi kiállítások a párisi Grand Palais-ban és másutt is túlnyomólag átlagos szintűek, a mindenkori lehhagdt eredmények mutogatói. Az átlagosság ilyenén felöltése mellett még mindig jó tanulságot vonhatunk le művészetünk mindenkori általános állásáról. A Múcsarnok nagy tárlata pedig azt mutatja, hogy épenséggel nincs okunk szégyenkezni, mert a színvonal így is könnyen elérí a más nemzetbeliek eredményének nivóját.

Az elmondottak ezúttal fölmentenek bennünket az alól, hogy teremről-teremre járva fásaszto részletezéssel mondjuk el bírálatunkat a túlságosan is nagyszámú műtárgyról. Akármilyen hosszú névsort iktatnánk ide, nem változtatna kifejtett ítéletünkön. Örü-

lünk annak, hogy ennyi derék művészünk van, hogy ennyi tisztességes munkát tudunk egyetlen kiállításon felhalmozni, de művészeink nem vehetik rossz néven, ha meleg, őszinte visszhang csak akkor kél bensőnkéből, mikor az alkotóművész is lelkéből beszél hozzánk.

Néhány nevet mégis föl kell sorolnunk. Azokét, akik leghosszasabban gondolkoztattak el bennünket eredményeikkel. *Sárkány Gyula* «Mizantrop»-ja azt igazolja, hogy a művész magas pontra ért el a maga külön, egyéni artisztikus felfogásával. *Glatter Gyula* szerencsésen foglalkozik magyar témákkal. A KUT művészei közül *Vaszary János* a csillogó kolorittal hat leginkább. *Bornemissza Géza* lehiggadó művészete egyre inkább kiteljesedik. *Udvary Pál*, *Vesztróczy Manó*, *Áldor János László*, *Lakatos Artur*, *Győrffy István* elismert munkásságuk komoly eredményeiből adtak mutatót.

A vízfestők és grafikusok termében ezúttal alig találkozzunk feltűnőbb alkotásokkal. *Lókané Egyed Erna* és *Makoldy József* szerepeltek jobb munkákkal. A szobrászok anyaga is legfeljebb a jó átlagig ért. Talán csak *Medgyesy Ferenc* «Táncosnő»-jére kell élelkebben rámutatnunk, mely ez érdekes művészeti útjának új állomását jelöli meg. Finom, gyöngéd vonalproblémák kezdik ihletni eddig vaszkosabb tárgyakkal foglalkozó mintázófáját. Néhány jó arcmás-tanulmány állt még a félköralakú terem hosszú állvány-során. Az ilyen egységes kiállításnak azonban mindig örülnünk kell, mert időnkint nagy szemhatárba körítve mutatja meg művészetünk jelen állását.

*

Az Ernst-Múzeum időnként azzal tesz nagy szolgálatot a művészetszerető magyar közönségnek, hogy egyes kisebb csoportkiállításán alkalmat ad az új, feltörekvő művésznemzedéknek arra, hogy munkásságának javát koszorúba fűzve, egyszerre tárhassa a nyilvánosság elé. A 86-ik csoportkiállítás is ezt a célt szolgálja. Néhány olyan művésszel találkozunk itt, kik őszinte érdeklődést keltenek, mert legbensőbb elmélyedésük át- és átszűrt eredményeit tárják föl.

Goebel Jenő gyűjteménye örövendetesen igazolja, hogy a hozzáfűzött komoly reményeket mindinkább valóra váltja. Egy igazi festőlélek becsületet nagyotakarása beszél hozzánk a víz- és olajfestményekből. Bármilyen ecsettel fest:

a nagyvonalúságot tartja szem előtt. A természetet teljesen egyénien látja és izgalmaserejű foltokba súríti belső hangulatát. Formái beszédek és az azokat betöltő színek nagy lelki megindulásokat árulnak el. Ez a nagy közvetlenség és őszinteség teszi rokonszenvesé a tartalmas képeit.

Vidovszky Béla eddig kissé száraz, hideg palettája megelevenült, színei fölmelegedtek és lirával teltek meg. Olaszországi tanulmányain derűs, tisztá és vidám levegő ömlik el, érzik, hogy a festő örül látása felszabadulásának. Az itáliai ég, az olasz táj szinte túlfinomult szépségei kedves összhangban élnek új képein. Néha még most is visszaesik részletező hajlamába, de már sokkal egységesebben érez és lát.

Góth Móric a derűs színekben, a vidám tónusokban leli most örömét. Főleg tengerparti tájain csillant föl megkapó színfutamokat. Kifejező ereje észrevehetően nekilendült, megtalálta a maga ösvényét.

Weil Erzsébet nevét főleg rézkarcai fogják a tárlatlátogató jó emlékezetébe vésni. Dús képzőberő sugárzik le róluk, rajzolókézsége bátor és fejlett, csak még igen erősen érzik rajta a rembrandti világítótorony megbűvölő sugárkévéje. Olajfestményei nőfestőknél ritkán előforduló erőt mutatnak.

Gy. Szabó Kálmán egy sorozat igen finom fametszettel mutatkozik be. E meglehetősen elhanyagolt grafikai területen olyan értékekre bukkan, melyek a figyelmet joggal fogják reírányítani. *Párlay István* szénrajzai is érdekes egyéniség feltűnését jelentik.

*

Az egymástérő új kiállítások közepe is minden művészetszerető magyar ember meleg figyelemmel kell hogy kísérje Szépművészeti Múzeumunk állandó és örövendetes fejlődését, kiteljesülését. *Petrovics Elek*, a Múzeum lelkes igazgatója, szeretettel és tervszerű munkássággal építi egyre feljebb és feljebb ezt a virágzó művészeti intézményünket, melyről ma már általános az a meggyőződés, hogy a jó második vonalba sorozott európai múzeumok között a legeslegelső helyen áll. A jó múzeumigazgató olyan, mint a nagy zenekar tüzes karmestere. Az ő feladata, hogy az oly különböző szólamokat megkapó összhangba forrassa. *Petrovics Elek* ilyen karmester. Nem is nagy idő alatt hatalmas lendületet adott a vezetése alatt álló művészeti intézetnek.

Gondoskodott a Múzeum kincseinek tökéletes elrendezéséről és céltudatos, becéző munkával évről-évre növeli annak értékét.

Most azokat az új szerzeményeket mutatta be a Múzeum egyik intim zugában, melyekkel az utolsó két évben gyarapodott a városligeti görög oszloposoros palota.

E kis gyűjtemény minden egyes darabja érdemes arra, hogy a művészszerető közönség elmélyedéssel tanulmányozza. Angol, francia, németalföldi és német középkori szobrászok néhány végtelenül érdekes munkája látható itt: elefántcsont-, fa- és kőszobrok. Egyik megkapóbb, mint a másik. Ide került egy valószínűleg Filippino Lippi kezétől származó Keresztelő Szent János, az Angliába átkerült Bogdány Jakabnak egy ékesszínű csendélete, Abraham II. van den Hecken egy mozgalmas korcsmajelenete, Franz Xaver Messerschmidt egy érdekes férfifeje, Martin Altomonte egy jó olajfestménye s még számos értékes régi festmény, melyek nagyon jól egészítik ki a Múzeum anyagát.

Értekes szerzemény Leonhard Kern «Három Grácia» című finom szerkesztésű fa szoborcsoportja is, melyet Ybl Ervin fedezett fel Budapesten.

A régebbi magyar mesterek közül Ligeti Antal, Lieder Frigyes, Liezen-Mayer Sándor, Gyárfás Jenő, Paál László és Munkácsy Mihály új munkáival gyarapodott a Múzeum.

A modern magyar mesterek közül Szinnyei-Merse Pál, Ferenczy Károly, Rudnay Gyula, Iványi-Grünwald Béla, Vaszary János szerepelnek új képekkel s a fiatalabb nemzedék is szóhoz jut Feszty Masa, Korb Erzsébet, Egri József, Szőnyi István és még néhány ismertebb név révén.

A Nemzeti Szalon LII. csoportkiállításával és Abel Pann gyűjteményének bemutatásával vonzott közönséget.

A csoportkiállítás ezúttal modern, sőt túlzóan modern művészeket juttatott szóhoz. Scheiber Hugó, a berlini «Sturm» rendes kiállítója. Annak a szélsőséges irányzatnak a híve, amely már majdnem mindenfelé hitelét veszítette. A természettel való szinte teljes szakítás a jellemzője, csaknem elvont formákkal dolgozik, hirtelenében nehéz lenne kibogozni, hányféle izmus kereszteződéséből születtek ezek a semmiképen

sem rokonszenves, kétes őszinteségű képek. A természet legfeljebb ugródeszka számára, amelyről zavaros, kúszva vonalvilágba veti magát, hogy valami mindenáron való újat alkothasson. A mindent megértés és mindent megbocsátás álláspontjára helyezkedve sem lehet ezekben a kísérletekben tiszta örömet találni. Mellette Bor Pál merész színfoltjai is lehiggadtan hatnak. Bölcskey Ferenc olasztárgyú képei még meglehetősen kiforrottanok. Gráber Margit sötét, komor színfoltokban ábrázolja Páris és többi témáit. Legsikerültebbek párisi utcaszínei, ezek közt több erőteljes is akad. Kolozsváry Sándor egyéni módon rajzol és ügyes könyvillusztrátor. Novotny Emil Róbert még most keresgéli a maga ösvényét, de biztató is akad olajfestményei között. Soós Gyula néhány színes kompozíciója is figyelmet érdemelt ezen a kiállításon.

Abel Pann II-ik gyűjteményes kiállításának dús anyaga ugyanazokat a benyomásokat keltette bennünk, mint az első. Ezt a nagy reklámmal dolgozó művészt mindenáron úgy akarják feltüntetni, mint aki különös mélyen hatolt munkásságával a zsidóság életébe. Pedig ez csak látszat. Abel Pann nyugati stílusú művész, technikája és felfogása teljesen angol és francia hatásokon keresztül fejtett ki s bár zsidó típusokat ábrázol, minden inkább, semmint keleti megszíneződésű művészlélek. Nem hatol le a zsidó lelkiség mélyébe, csak a típusok felsorakoztatása révén tekinthető zsidó művészek. Bibliai illusztrációi is angolos hatást áruznak el. Rajzai között sok bravúros dolog akad, azonban ezekben a propagatív elem szinte fölébe kerül a grafikus elgondolásnak. Most is inkább csillogó, elegáns technikájával kápráztatja el a nézőt, semmint a komoly festői értékekkel. Kiállítása tanulságot alig nyújthat a magyar művészeknek, sőt annyiban még káros is lehet rájuk nézve, hogy a budapesti tehető vásárlóközönségtől olyan összegeket vonhat el, melyek nagyon is felférnének a mi ezer gond közt vergődő, kis vásárló körre szorított festőinknek.

Mariay Ödön.

Zenei szemle.

Szezonunk élénk, de emelkedettnek nem mondható. Több a hangverseny, mint amennyit gazdasági helyzetünk